

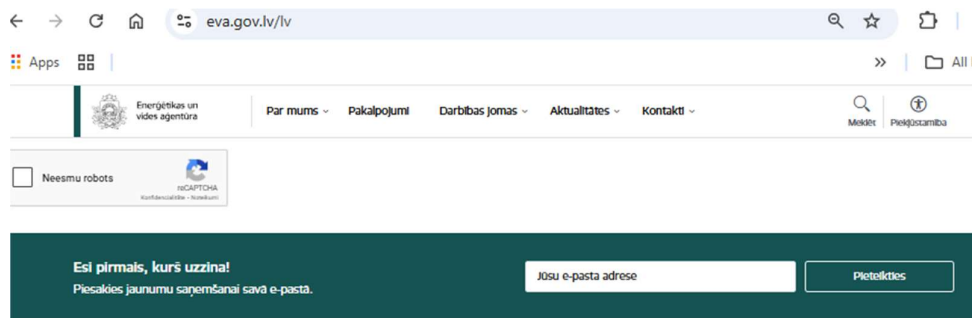
- **Kas nosaka ietekmes uz vidi novērtējuma veikšanas kārtību?**

Ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) veikšanas kārtību noteic:

- likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu”.
- Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”.

- **Kur var iegūt informāciju par projektiem, kuriem tiek veikta ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra?**

- Informācija tiek publicēta Valsts vides dienesta (VVD) tīmekļvietnē www.eva.gov.lv, kur katram paredzētās darbības projektam izveidota projekta kartīte daļas *Darbības jomas* sadaļā *Ietekmes uz vidi novērtējums*apakšsadaļā *Projekti*.
- VVD tīmekļvietnes www.eva.gov.lv sākumlapā var pieteikties jaunumu saņemšanu attiecībā uz informāciju par IVN procedūrām un saņemt jaunumus savā e-pastā.

- **Kādi ir ietekmes uz vidi novērtējuma posmi?**

Ietekmes uz vidi novērtējuma process sastāv no šādiem posmiem:

- Paredzētās darbības pieteikums (sagatavo paredzētās darbības ierosinātājs);
- Lēmums par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu (pieņem VVD);
- Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana (organizē paredzētās darbības ierosinātājs);
- Programmas izstrādāšana piemērošanu (izstrādā VVD, ņemot vērā sākotnējā sabiedriskā apspriešanās saņemtos institūciju un sabiedrības priekšlikumus);
- Ietekmes novērtējuma ziņojuma sagatavošana (sagatavo paredzētās darbības ierosinātājs);
- Ietekmes novērtējuma ziņojuma sabiedriskā apspriešana (organizē paredzētās darbības ierosinātājs, piedalās pašvaldība un VVD);
- Ziņojuma pilnveidošana (paredzētās darbības ierosinātājs pilnveido ziņojumu, ņemot vērā ziņojuma sabiedriskā apspriešanās saņemtos institūciju un sabiedrības priekšlikumus);
- Valsts vides dienesta atzinums par minēto ziņojumu (Ziņojumu vērtē un atzinumu izdod VVD, ņemot vērā kompetento institūciju (Dabas aizsardzības pārvaldes, Veselības inspekcijas, Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldes u.c.) sniegtos atzinumus);
- Paredzētās darbības akcepta lēmums, kurā integrēts kompetentās institūcijas atzinums (pieņem attiecīgā valsts institūcija, pašvaldība, citas likumā noteiktās institūcijas vai Ministru kabinets).

- **Kā iedzīvotāji var līdzdarboties vides jautājumu izvērtēšanā un kā tiek nodrošināts, ka viņu viedoklis tiek ņemts vērā?**

Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūrā sabiedrība tiek iesaistīta divās oficiālās sabiedriskās apspriešanās:

1. Sākotnējā sabiedriskā apspriešana – tās mērķis ir iepazīstināt sabiedrību ar paredzētās darbības ieceri konkrētajā teritorijā (vēl pirms ir veikts ietekmju novērtējums) un veicināt iedzīvotāju iesaisti. Paredzētās darbības ietekmju novērtējums vēl nav veikts. Ikviens sabiedrības pārstāvis var iesniegt rakstveida priekšlikumus vai viedokļus ierosinātajam un VVD 20 dienu laikā pēc paziņojuma publicēšanas laikrakstā.
2. IVN ziņojuma sabiedriskā apspriešana – tā notiek pēc ietekmju novērtējuma ziņojuma sagatavošanas, lai sabiedrība varētu iepazīties ar izvērtējumu, sniegt priekšlikumus tā pilnveidošanai un piedalīties sanāksmē. Rakstveida priekšlikumus vai viedokļus var iesniegt 30 dienu laikā pēc paziņojuma publicēšanas laikrakstā.

Laikā, kad notiek IVN ziņojuma sabiedriskā apspriešana VVD vēl nav uzsācis ziņojuma izvērtēšanu. VVD ziņojumu vērtēšanai iesniedz tikai pēc ziņojuma sabiedriskās apspriešanas noslēgšanās un tā papildināšanas. VVD, vērtējot projektu, ņem vērā saņemtos sabiedrības priekšlikumus un iebildumus. Praksē tas var nozīmēt arī izmaiņas projektā, piemēram, atsevišķu vēja elektrostaciju neizbūvēšanu vai to novietojuma maiņu, ja tas nepieciešams, lai samazinātu ietekmi uz dabas vērtībām, kultūrvēsturiskām vietām vai citām nozīmīgām teritorijām.

- **Kad un kuros iedzīvotājus individuāli informē par paredzēto darbību, kurai tiek veikta IVN procedūra?**

Individuālo informēšanu paredzētās darbības ierosinātājs veic uzsākot sākotnējo sabiedrisko apspriešanu. Individuāli paziņojums tiek nosūtīts tikai tiem nekustamo īpašumu īpašniekiem (valdītājiem), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju.

- **Kāda kārtība jāievēro, informējot nekustamo īpašumu īpašniekus (valdītājus), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju?**

Pierobežas iedzīvotāju informēšanu veic individuāli. Tas nozīmē, ka tiek informēti to nekustamo īpašumu īpašnieki (vai valdītāji), kuru īpašumi robežojas ar paredzētās darbības teritoriju.

Paziņojumā par ietekmes uz vidi novērtējuma sabiedrisko apspriešanu jānorāda, kur būs pieejama informācija par paredzēto darbību un iespēju piedalīties tās sabiedriskajā apspriešanā.

Pēc paziņojuma nosūtīšanas ir jānodrošina, lai iedzīvotājiem būtu iespēja izteikt viedokli vismaz 20 dienu laikā. Tāpat jānodrošina iespēja iepazīties ar informāciju par paredzēto darbību, uzdot jautājumus, iesniegt priekšlikumus rakstiski un saņemt atbildes.

Minēto kārtību noteic Ministru kabineta 2015. gada 13. janvāra noteikumi Nr. 18 “Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību”.

- **Kāda kārtība jāievēro, ja IVN ietvaros pilnvērtīgam ietekmju novērtējumam paredzētās darbības ierosinātajam nepieciešams apsekot īpašumus, kas nepieder ierosinātajam?**

Ja IVN ietvaros ir nepieciešama, piemēram, aku un urbumu apsekošanu karjeru apkārtnē (ietekmes zonā), paredzētās darbības pieteicēji vai viņu pārstāvji pirms apsekošanas sazinās ar konkrēto dzīvojamo māju īpašniekiem un savlaicīgi saskaņo apsekošanas laiku.

- **Kas veic ietekmes uz vidi novērtējumu? Ja to veic projekta ierosinātājs, kā VVD (VVD) var pārliecināties par sniegtās informācijas patiesumu?**

IVN veic ierosinātājs, parasti piesaistot specializētus izstrādātājus – juridiskas personas ar pieredzi vides jautājumos. Atsevišķas ietekmes uz vidi vērtē attiecīgajās jomās kvalificēti speciālisti ar atbilstošu izglītību, bet ietekmi uz dabas vērtībām – sertificēti sugu un biotopu eksperti. Ziņojumam pievieno ekspertu atzinumus, kā arī speciālistu sarakstu ar norādītu izglītību.

Saskaņā ar likumu “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” ierosinātajam ir pienākums nodrošināt, ka iesniegtā informācija ir pilnīga un patiesa, kā arī sagatavota atbilstoši normatīvo aktu prasībām. VVD, vērtējot ziņojumu, analizē gan sabiedrības, gan institūciju viedokļus, kā arī konsultējas ar citām kompetentām iestādēm (piemēram, Dabas aizsardzības pārvaldi, Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi, Veselības inspekciju u.c.). Vajadzības gadījumā sarežģītu jautājumu izvērtēšanai VVD var piesaistīt arī neatkarīgus ārējos konkrētu jomu ekspertus.

Nozīmīga loma ietekmju vērtēšanā ir Dabas aizsardzības pārvaldei, kura nodrošina ietekmju uz dabas vērtībām vērtēšanu. Dabas aizsardzības pārvalde gan izvirza nosacījumus paredzēto darbību vērtēšanai, gan veic ietekmju uz dabas vērtībām novērtēšanu, gan izvirza nosacījumus

paredzētās darbības realizācijai savas kompetences jomā. Dabas aizsardzības pārvaldes nosacījumi tiek ietverti VVD atzinumā.

Kādas ietekmes tiek vērtētas ietekmes uz vidi novērtējumā?

Katrs ietekmes uz vidi novērtējums ir individuāls, un analizējamo ietekmju apjoms tiek noteikts atbilstoši konkrētās paredzētās darbības specifikai, tās atrašanās vietai un potenciālajiem vides riskiem. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesā tiek izvērtētas plānotās darbības iespējamās tiešās, netiešās, īstermiņa, ilgtermiņa, kumulatīvās un pārrobežu ietekmes uz vidi. Novērtējumā atkarībā no plānotās darbības rakstura un apjoma var tikt analizēta ietekme uz gaisa kvalitāti, virszemes un pazemes ūdeņiem, augsni, zemes dzīlēm un ģeoloģiskajiem procesiem, bioloģisko daudzveidību, aizsargājamām sugām un biotopiem, īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un dabas vērtībām, ainavu un kultūrvēsturisko mantojumu, trokšņa, vibrācijas, smaku un citu traucējošu faktoru līmeni u.c.

VVD atzinumā atspoguļo IVN ietvaros ar paredzētās darbības realizāciju identificētās iespējamās būtiskās ietekmes, izvērtē to nozīmīgumu un nepieciešamības gadījumā nosaka pasākumus negatīvās ietekmes novēršanai, samazināšanai vai kompensēšanai. Novērtējums tiek veikts, balstoties uz pieejamajiem datiem, speciālistu atzinumiem, modelēšanas rezultātiem un sabiedrības iesaistes procesā saņemtajiem viedokļiem.

Ietekmes uz vidi novērtējums ir vērsts uz būtisko ietekmju identificēšanu un izvērtēšanu, nodrošinot pietiekamu un samērīgu informāciju lēmuma pieņemšanai. Ietekmes, kurām nav pamatotas iespējamības rasties vai kuras, ņemot vērā plānotās darbības raksturu, apjomu, izmantotās tehnoloģijas un paredzētos vides aizsardzības pasākumus, nevar radīt būtisku ietekmi uz vidi, IVN netiek detalizēti analizētas. Šāds secinājums tiek balstīts uz sākotnējo informāciju par plānoto darbību, teritorijas raksturojumu, pieejamajiem datiem un kompetento institūciju sniegtajiem atzinumiem un programmu ietekmes uz vidi novērtējumam. Tas ļauj izvērtējumu koncentrēt uz tām ietekmēm, kurām ir reāla iespējamība rasties un kuras var būt nozīmīgas lēmuma pieņemšanā.

• Kā tiek vērtēta vēju parku ietekme uz ainavu?

Vēja parku ietekmi uz ainavu novērtē speciālists vai speciālistu grupa ar augstāko akadēmisko vai profesionālo izglītību ainavu jomā. Novērtējumā tiek analizēti Latvijas ainavu politikas un telpiskās plānošanas dokumenti, kā arī teritoriju plānojumos un normatīvajos aktos noteiktie ainavu aizsardzības nosacījumi.

Valsts mērogā nav vienota normatīvā regulējuma ainavu novērtēšanai, tomēr atsevišķos gadījumos izmanto citās valstīs izstrādātas vadlīnijas, piemēram, Lielbritānijas vēja parku ietekmes uz ainavu un vizuālās ietekmes novērtēšanas vadlīnijas. Novērtējot konkrētu teritoriju, speciālisti analizē ainavas vērtību, kvalitāti, kapacitāti un telpu jutīgumu (augsts, vidējs vai zems), kā arī vērtē vēja elektrostaciju saskatāmību un iespējamo ietekmi uz ainavas kvalitāti. Tiek sagatavotas vizuālās ietekmes zonu kartes, izmantojot vizuālās modelēšanas programmas (piemēram, *WindPRO*), nosaka nozīmīgākos skatu punktus un izstrādā vizualizācijas modeļus.

- **Kā tiek izvērtētas dabas vērtības, piemēram, putnu pārvietošanās, ligzdošana utt. attiecībā pret parku būvēšanu? Kā tiek vērtēta ietekme uz meža dzīvniekiem, ja, piemēram, turbīnas plānots izbūvēt mežu teritorijās?**

Vērtējot dabas vērtības, VVD ņem vērā Dabas aizsardzības pārvaldes uzturēto dabas datu pārvaldības sistēmai “Ozols”, kā arī konsultējas ar Dabas aizsardzības pārvaldi, kas nodrošina valsts dabas aizsardzības politikas īstenošanu, tai skaitā sugu un biotopu aizsardzības jomā. Attiecībā uz jautājumiem, kas skar dabas vērtības, paskaidrojam, ka šo jomu novērtējumu veic sertificēti nozares (t.sk. sugu un biotopu) eksperti, kurus sertificē Dabas aizsardzības pārvalde, kura uztur arī sertificētu ekspertu nozares reģistru. Dabas aizsardzības pārvalde vērtē ziņojumu un sagatavoto par to atzinumu saistībā ar ietekmju novērtējumu uz dabas vērtībām, ko izvērtēšanas procesā ņem vērā arī VVD.

- **Vai IVN vērtē vēja parku būvniecības iecerē norādītos būvniecības materiālus, to ilgmūžību, iespēju vēlāk pārstrādāt?**

Vēja parkos tiek uzstādītas rūpnieciski ražotas iekārtas (vēja ģeneratori), to mastu konstrukcijas un materiāli tiek izvēlēti atbilstoši uzstādāmajam ģeneratoram un būvinženieriskajiem nosacījumiem, plānotajam ekspluatācijas ilgumam. IVN procesā tiek vērtēti teritorijas rekultivācijas risinājumi pēc vēja elektrostaciju (VES) montāžas pabeigšanas un arī vēja parkam beidzot darbību.

- **Vai vēja turbīnu troksnis, vibrācija un mirgošana var būtiski ietekmēt cilvēka miegu un veselību?**

Latvijas Miega medicīnas biedrība, saistībā ar potenciālo VES uzstādīšanu uzskata, ka iedzīvotāju bažām nav pamata. VES ietekme uz miegu ir salīdzinoši daudz pētīta, vērtēti gan subjektīvi, gan objektīvi rādītāji. Pierādījumi liecina, ka VES ietekme uz objektīviem miega rādītājiem ir minimāla un nav statistiski nozīmīga.

Medicīnā augstākais pierādījumu līmenis ir daudzu pētījumu sistemātisks pārskats un meta analīze. Šāds pētījumu apkopojums publicēts 2020.g. un apliecina, ka:

- nav konstatējamās būtiskas atšķirības objektīvos miega mērījumos, piemēram, miega sākuma ilgumā, kopējā miega laikā, miega efektivitātē un citos rādītājos, salīdzinot naktis ar un bez VES iedarbības (Liebich et al., 2020).
- ir pētījumu, kas liecina par subjektīviem miega traucējumiem VES tuvumā, tomēr pētījumu kvalitāte ir zema, metodoloģija dažāda un nav iespējama to augstvērtīga meta analīze (Godono et al., 2023).

Neapšaubāmi, ka troksnis ir viens no labi zināmiem miega traucējumu iemesliem, tomēr vēršam uzmanību, ka VES radīts troksnis pieļaujamajā attālumā ir zemāks par putnu balsu, ledusskapja, veļasmašīnas, braucošas automašīnas un citu ikdienā sastopamu trokšņu līmeni, kas parasti tiek uzskatīts par pieņemamu dzīves vidē.

Izvēsta informācija par veselīgiem miega paradumiem un dažādiem miega traucējumiem pieejama mājaslapā: www.miegs.eu, sadaļā: Izglītojies.